

i Atelier ZZ is een initiatief van Architectuur Lokaal, in het kader van *Werken aan ontwerpkracht, Actieagenda Architectuur en Ruimtelijk Ontwerp (AAARO)*. Dat beoogt ontwerpkracht en -kwaliteit te versterken bij regionale en lokale overheden, ontwerpers marktpartijen en particulieren. www.atelierzz.nl en www.waaarodaaaro.nl

Nieuwe wet, mooier land?

Gebouw

Bouwen, huisvesten en landschap inrichten: dat moet een hoge kwaliteit hebben maar met minimale rompslomp gepaard gaan.

Helpt de nieuwe Omgevingswet daarbij? Door **Ria Kraa**.

Met zijn vieren zijn ze een paar dagen neergestreken in Oosterzee-Buren: Teun van den Ende, Mike Emmirik, Stef Bogaerds en Marleen van Dongen. Ze werken aan een ingewikkelde opdracht: biedt een toekomstige wet voldoende handvaten om bijvoorbeeld de problemen van het Friese veenweidegebied effectief en kwalitatief goed aan te pakken?

De vier vormen een team binnen Atelier ZZ, een groep deskundigen op het gebied van stedenbouw, architectuur en ruimtelijke ordening die onderzoekt hoe de Omgevingswet zo goed mogelijk geïmplementeerd en gebruikt kan worden. Het is de bedoeling dat die wet in 2018 wordt ingevoerd en daarmee zijn vijftien bestaande wetten en onderdelen van nog eens acht andere wetten tot één overzichtelijk pakket gebundeld. Dat moet bouw- en inrichtingsprocessen sneller, simpeler en beter maken. Dat het zo uit de hand is gelopen met wetten en re-

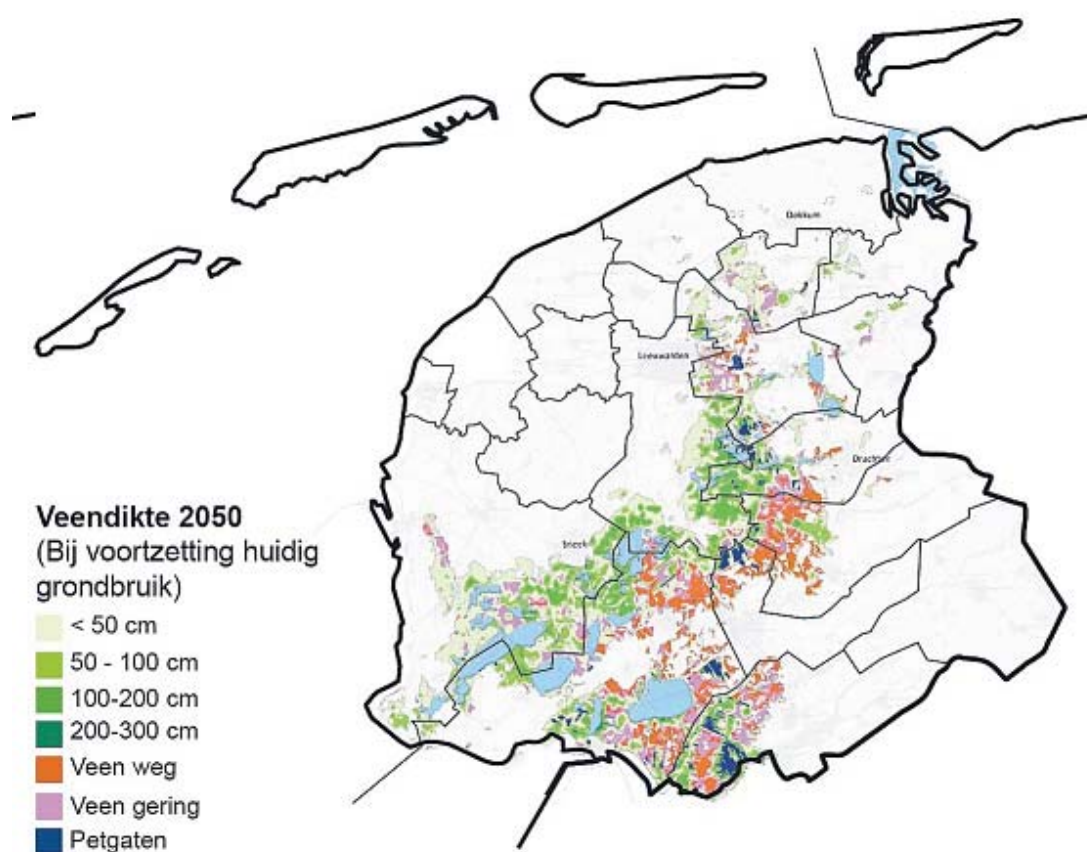
Nu zien burgers en beleidsmakers door de bomen het bos niet meer

gels is misschien begrijpelijk vanuit het verleden (de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog en de snelle bevolkingsgroei vergden vergaande overheidsbemoeienis), maar uiteindelijk is het een wirwar geworden, zegt Bogaerds. „Nu zien burgers en beleidsmakers door de bomen het bos vaak niet meer.”

Waar zij nu onderzoek naar doen, vanuit hun ervaring vanuit de hoek van het ontwerp, is op drie gebieden kijken wat er nog over is van de van oudsher sterke rijksoverheidsbemoeienis: maatschappelijk vastgoed, volkshuisvesting en landschap. En hoe gemeenten en provincies op een goede manier de regie kunnen voeren op vlakken waar het rijk zich terugtrekt. Het Friese veenweidegebied is een interessante casus, want het rijk concentreert zich in visie en beleid in toenemende mate op de stedelijke agglomeraties. Bogaerds laat een kaart zien: „Kijk, Fryslân ligt daar echt als een blinde vlek tussen.”

Grotere geheel

Terwijl bijvoorbeeld dat veenweidegebied een vrij groot probleem is, omdat de bodem zakt en het veen verdwijnt, voegt Van Dongen toe. Er zijn veel invalshoeken: economie, ruimtelijke in-

De verwachte maaiveldval. Wetterskip Fryslân is nu tien miljoen per jaar kwijt aan waterbeheer in het veenweidegebied. Bij ongewijzigd beleid liggen die kosten over tien jaar 10 procent en in 2050 30 procent hoger. Dat komt neer op 65.000 euro extra per 1000 hectare. Worden die lasten op de grondgebruiker afgewenteld, dan verdubbelen diens lasten ten opzichte van nu.

richting, natuur, bouw, milieu. Elke belangengroep kijkt ernaar vanuit zijn eigen gezichtspunt, maar de kansen liggen in het naast elkaar leggen van die appels en peren. Dan overzie je het grote geheel wat beter. En misschien kom je dan tot verrassende inzichten. Je kunt bijvoorbeeld windparken bouwen om de landelijke CO2-uitstoot te verminderen, maar wie staat erbij stil dat de oxidatie van het Friese veen jaarlijks ook voor een behoorlijke

portie CO2-uitstoot zorgt, namelijk vergelijkbaar met die van 169.000 huishoudens? Je kunt dus op zijn minst erbij stilstaan dat het verhogen van het grondwaterpeil, wat dat oxidatieproces zou vertragen, theoretisch ook een mogelijkheid is. Dan moet je wel naar andere vormen van grondgebruik durven kijken, en daar zouden ontwerpers een rol in kunnen spelen.

De onderzoekers beseffen hoezeer de belangen van de verschil-

lende partijen uiteenlopen. En dat niemand denkt of handelt uit ondeskundigheid of dwarsigheid. Ze hebben de afgelopen dagen met veel verschillende partijen gepraat. Boer, burger, natuurcoöperatie, boer, ambtenaar, wethouder, politicus, makelaar. En ze zien veel kunde en passie – en belangen die onverenigbaar lijken. Hun missie is proberen uit te vinden of en hoe de Omgevingswet het mogelijk maakt om tot een duurzame oplossing voor het

veenweidegebied te komen en vervolgens te ontdekken wat dit kan betekenen voor andere gebieden in Nederland.

Zij kunnen vanuit hun expertise – het ontwerp – wat vrijer denken, los van de juridische en planologische structuren. „We hebben een provocerende rol misschien.” Maar zo'n rol is juist belangrijk, die kan helpen voorkomen dat het landschap al te makkelijk wordt overgeleverd aan de markt.

In de stemwijzers kom je het veenweidegebied echt niet in tegen

Ze probeerden de afgelopen week in Fryslân vooral inzicht te krijgen in wie zich waarmee bezighoudt, en hoe. Uiteindelijk moet hun onderzoek leiden tot een advies over de mogelijke implicaties van de Omgevingswet. En over de kansen die deze wet kan bieden. „Want burgers worden steeds mondiger en hebben door decentralisatie ook steeds meer in de melk te brokkelen. We hopen erachter te komen wat voor lokale initiatieven en ideeën er zijn, en hoe je die met elkaar kunt verbinden, zodat ze niet langs elkaar heen lopen of elkaar dwars zitten.”

En net zo belangrijk, zegt Van Dongen, is het in ogenschouw nemen van het feit dat níét iedere burger mondig is, en dat er wellicht ook verborgen problemen zijn die niet zo direct aan de oppervlakte komen.

Lastige timing

Het is niet hun doel aanbevelingen te doen voor hoe Fryslân de veenweideproblematiek het beste kan aanpakken.

Dat is de taak van de provincie zelf. Op afzienbare termijn moeten daarover trouwens spijkers met koppen worden geslagen in Provinciale staten. Die moeten zich uitspreken over een *Visie Veenweidegebied*, na een gespreksronde onder bewoners, boeren, natuurorganisaties en andere belanghebbenden begin dit jaar.

Een lastige timing, zegt Bogaerds, want de politiek heeft op dit moment wel urgentere zaken aan het hoofd: het complexe decentralisatieproces van de sociale portefeuille. „Ik heb de stemwijzers van verschillende gemeenten erop nagekeken, maar daar kom je het veenweidegebied echt niet in tegen. Je ziet dat de politiek op dit moment heel andere prioriteiten heeft. En je ziet ook geen actiegroepen op de barricaden.”